συμπεθέροι καὶ σύμμαχοι, τρώγουνται στὰ κρυφὰ σὰν τὰ σκυλιά. Ὁ κ. Νώντας ξύπνησε, λέει, κι ἀρχίζει νὰ νιώθει τὴν τρικλοποδιὰ ποὺ τοῦ βάλανε. Οἱ ἄλλοι Ὑπουργοί, ποὺ ὑπουργεύουν... καὶ δὲν κυβερνοῦν, σὰ Συνταγματικοὶ βασιλιάδες, δὲν μποροῦνε νὰ βαστήξουν περσότερο τὴ βαριὰ κηδεμονία τοῦ Ράλλη. Κ' ἔτσι τὸ Ὑπουργεῖο μας κατάντησε πιὰ Ρούσσικη σαλάτα ἀπὸ διάφορα ἀταίριαστα πράματα, ποὺ ἀντὶ νὰ φαγωθοῦν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἀντιθέτους, τρώγουνται ἀναμεταξύ τους.

Σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα φτάνουν οἱ ἐφημερίδες μας, ὅσο κι ἂν οἱ ὑπουργοὶ ἐπιμένουνε νὰ βεβαιώνουν πὼς ποτὲ Ὑπουργεῖο δὲ βρέθηκε τόσο μονοιασμένο σὰν τὸ σημερνό.

Ποιὸς λέει ἀλήθεια, θὰν τὸ δείξει μεθαύριο ἡ Βουλή. Γιὰ τὴν ὥρα ὅλοι ἔχουν δίκιο, ἀκόμα κ' ἐμεῖς.

ΜΙΑ

τραγικὴ ἀποστροφὴ δημοσιεύτηκε τὶς προάλλες σὲ κάπια πατριωτικωτάτην ἐφημερίδα ἀπ' ἀφορμὴ τοῦ νόμου γιὰ τοὺς δημοφρουρούς ποὺ ψήφισε τελευταῖα ἡ Κρητικὴ Βουλή.

Ἡ ἀποστροφὴ λοιπόν, ποὺ λέτε, ποὺ ἀξίζει νὰ ξεφωνίζεται μὲ δυνατὸ ταμπουρλοχτύπημα, εἶναι αὐτή

«*Πένθησον, Κρήτη, ὅπως σήμερον πενθεῖ καὶ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς διὰ τὰς συμφοράς σου!*»

Λέτε τώρα μοναχὰ νἀρχίνησε ἡ Ἑλλάδα νὰ τραβάει τὰ μαλλιά της γιὰ τὶς συφορὲς τῆς Κρήτης; Μὰ τὸ Θέρισσο, χριστιανοί, δὲν εἶναι χτεσινό. Ἔχει μῆνες καὶ μῆνες τώρα ποὺ ρούφηξε ὅλα τὰ δάκρυα τῆς Ἑλλάδας σας!

ΕΚΕΙΝΗ

Ἐρώτησα τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ
Γιατί ἔχουν τέτοια στὴν ὄψη τους ἀχνάδα;
Καὶ μοῦπαν ποῦ τἄγγιξες ἐσὺ
Καὶ πῆρες εἰς τὰ χέρια τὴν ἀσπράδα.

Τὰ ρόδα ρώτησα, γιατί κι' αὐτά
Ἔγυραν κεῖ μὲ πίκρα πρὸς τὸ χῶμα;
Καὶ μοῦπαν πῶς τὰ φίλησες ἐσὺ
Καὶ πῆρες εἰς τὰ χείλη σου τὸ χρῶμα.

Τὰ τριαντάφυλλα ἐρώτησα κι' αὐτά
Γιὰ ποιὰ 'φορμὴ εἶναι κλεισμέν' ἀκόμα;
Καὶ μοῦπαν πῶς τοὺς πῆρες τὴ δροσιὰ
Στ' ἀγγελικὸ κι' ἀφρόπλαστό σου σῶμα.

Βανίλια εἶπα, βανίλια μου, γιατὶ
Δὲν εὐωδιάζουν τ' ἄνθη στὸ κλαρί σου;
Καὶ μοῦπε πῶς τὰ μύρισες ἐσὺ
Κ' ἔμεινε 'ὁ μόσχος γιὰ πάντα στὴν πνοή σου.

Δυὸ ἀστέρια εἶδα καὶ τὰ ρωτῶ γιατὶ
Τὸ γλυκὸ φῶς τους χλώμιασε καὶ σβύννει;
Καὶ μοῦπαν πῶς τὰ κοίταξες ἐσὺ
Κ' ἡ λάμψη τους στὰ μάτια σ' ἔχει μείνει.

Μὰ κ' ἡ καρδιὰ π' ἀδύνατα χτυπᾷ
Τὴν ἐρωτῶ πῶς ἔχασε τὸ αἷμα;
Καὶ μοῦπε ποῦ τὴν πλήγωσες ἐσὺ
Μ' ἕνα γλυκό, ὁλόμαυρό σου βλέμμα

Ποταμός. Κέρκυρα

ΣΠ. Ι. ΠΕΡΟΥΛΗΣ

ΟΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ ΜΑΣ*

Μόναχο 12—2—99.

Ἀγαπητέ μου φίλε,

. . . . . .

Μαθαίνω ἀπὸ γράμματα φίλων μου πὼς μοῦ ἐπετέθηκαν ἀλύπητα τώρα, καὶ περσότερο κι ἀπὸ τὴν πρώτη φορά, ἐδῶ καὶ τρία χρόνια. Ἀλλὰ τί χρωστάω τάχα; Πρέπει νὰ πάψω καὶ νὰ σκέφτουμαι, γιατὶ ἡ Τέχνη ξεχωρίζει τὰ ἐπίπεδά της; Σὲ βεβαιώνω, πὼς μὲ πειράζει ἀρκετὰ ἡ ἀδικιολόγητη ἐπίθεση, ἔστοντας κι ἂν γίνεται ἀπὸ τὴν ἀγέλη τὴν ἄγευστη τοῦ βαθύτερου ὀνείρου. Ὁπωσδήποτε ἐγώ, ὅταν ἀγκαλιάζω τὴν Τέχνη μου, δὲ συλλογίζουμαι κανένα· γιατὶ δὲ μ' ἀφήνουν καὶ μένα ἥσυχο στὴν ἐρημιά μου; Ἕνας παρώδησε κάπιο ποίημά μου κ' ἔγραψε στὸ τέλος «τὴν κακή μας τὴν ψυχρή μας». Τόσο λοιπὸν ἀστοιχείωτος ἀπὸ εὐγένεια εἶναι αὐτὸς ὁ κύριος; Ποιὸς τὸν ἐμπόδισε νὰ κρίνει καὶ νὰ ἐπικρίνει καὶ νὰ στιγματίσει τὸ ἔργο μου; Ὅμως δὲ στοχάζεται πὼς καὶ ἡ πρωτογέννητη ἀβρότητα ἐπιβάλλει περιορισμοὺς στὴν ἔκφραση, ποὺ μπορεῖ νὰ γίζουν τὸ *ἄτομο;*

Ἕνας ἄλλος ἀνακάλυψε πὼς ἔκλεψα τὴν Ἔντα Γκάμπλερ τοῦ Ἴψεν, λέγοντας τὸ «παιδί της». Τὸν συχαίρω γιὰ τὴν ἀνακάλυψή του. Ποιὸς μορφωμένος δὲν ἐγνώριζε, πὼς ἡ ποιητικιὰ κι ἀλληγορικὴ ἔκφραση «παιδί» ἀνήκει στὸν Ἴψεν; Ἢ ἔπρεπε νὰ κάμω ὑποσημείωση γιὰ δυὸ τρεῖς μπουρζοάδες ποὺ δὲν τὸ ἐγνώριζαν; Ἀλλὰ ὅταν κατηγοροῦν τόσο χυδαῖα τὸν Ἴψεν καὶ τὸ μεγαλήτερο ἀριστούργημά του, τὴν Ἔντα Γκάμπλερ, τὸ μεγαλήτερο γυναικεῖο χαραχτήρα ποὺ ἐδημιούργησε ἡ Τέχνη, τὸ σπαραχτικώτερο δρᾶμα ποὺ εἶδε ἡ ψυχή, τί νὰ πῶ, ἀγαπημένε μου φίλε; Μεθύστακας καὶ διαφθαρμένος ὁ Λόεμπρη!.. Ὤ, ἐκεῖνο τὸ μεθῦσι του, ποὺ ἐπίτηδες ἴσα τόκαμε γιὰ νὰ πνίξει τῆς Ἔντας του τὸν καημό, ἂν τὄνοιωθε αὐτὸς ὁ μπουρζοὰ κριτικὸς δὲ θὰ ἔγραφε ὅπως ἔγραψε, δὲ θὰ εἴταν, ὅπως εἶναι, στὴν Τέχνη!..

Τί σοῦ τὰ γράφω αὐτά, ἄσχετα ὅλως διόλου; Συλλογιοῦμαι, πὼς ἐσὺ διαβλέπεις τὸ ἀληθινώτερο, φαντάζουμαι, πὼς ἐσὺ ἀπὸ τὴ χυδαιολογία τὴν ἄλλη, θὰ ἐσπαρτάρησες ὅταν ἡ Ντοῦζε ἔσκιζε κ' ἔκαιγε τὸ «παιδί» τῆς ἀλληνῆς... Ὤ, γιατὶ νὰ μὴν τὴν ἰδῶ κ' ἐγώ! Τὴν ἐπλέρωσα ἀκριβὰ τὴ Γερμανία... Μὰ ὄχι, φίλε μου. Ἂν εἶναι κάτι παραπάνω κι ἀπὸ τὴ Ντοῦζε, βεβαιώσου πὼς εἶναι τὸ Γερμανικὸ Πνεῦμα.

. . . . . .

Σὲ φιλῶ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΥΣΗΣ

(*) Σκαλίζοντας προχτὲς κάτι παλιὰ χαρτιά μου βρῆκα ἕνα γράμμα τοῦ μακαρίτη φίλου μου Καμπύση ποὺ μοῦ τὄχε στείλει ἀπὸ τὸ Μόναχο τὴν ἐποχὴ ποὺ σκυλοβριζόταν ἐδῶ ἀπὸ τοὺς κριτικοὺς τῶν ἐφημερίδων ὁ Ἴψεν γιατί... τόλμησε νὰ γράψει τὴν Ἔντα Γκάμπλερ, ποὺ τὴν παράσταινε κεῖνες τὶς μέρες ἡ μεγάλη Ντοῦζε στὸ Δημοτικό μας θέατρο. Τότε πῆρε τὸ μερτικό του στὶς βρισιὲς κι ὁ Καμπύσης, γιατὶ σὲ κάπιο ποίημά του, τυπωμένο στὴν «Τέχνη», εἶχε κλέψει—κατὰ τοὺς κριτικούς μας πάντα—τὸν Ἴψεν, ὀνομάζοντας κι αὐτὸς τὸ ἔργο του «παιδί του», σὰν τὴν Ἔντα. Τὸ γράμμα ἀξίζει νὰ διαβαστεῖ καὶ σήμερα, ἀφοῦ καὶ σήμερα οἱ ἴδιες φωτεινὲς ἰδέες βασιλεύουνε στὸν τύπο μας. Δ. Π. Τ.

ΕΛΠΙΔΕΣ

Πόνων ποῦ φέρνουν στὴ ζωὴ τὸν Ἅδη
Τὴ θέση τώρα παίρνουν οἱ ἐλπίδες.
Σὰν ἄλλου ἥλιου ὑπέρλαμπρες ἀχτῖδες
Διώχνοντας τῆς ψυχῆς μου τὸ σκοτάδι.

Μακρυὰ κι ἀπ' τὴν καρδιὰ κι ἀπ' τὸ κεφάλι
Ἀπ' αὐτὲς τώρα χάνεται διωγμένη
Τοῦ Χάρου κόρη ἡ πίκρα ἀγαπημένη
Κι ἀδερφὴ τῆς ἀρρώστειας πιὸ μεγάλη!

Ἀπ' τὶς ἐλπίδες ἡ καρδιὰ ἀναστήθη
Σὲ μιὰ ζωὴ καινούρια νὰ πιστέψῃ
Καὶ θάφτηκε ἡ παλιὰ ζωὴ στὴ σκέψη,
Σὰν ἕνα ξεχασμένο παραμῦθι.

Καὶ γῦρο μου οἱ ὁλόχρυσες ἐλπίδες
Σκορπίσανε χαρᾶς φωτοπλημμύρα
Καὶ τὸ δαυλὸ τῆς πίστης ξαναπῆρα
Κ' ἔκαψα τοῦ φερέτρου τὶς σανίδες!

ΕΝΑΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Ἀγαπητέ μου «Νουμᾶ»,

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μπῇ σὲ βιβλίο ἡ ἱστορία τοῦ Γλωσσικοῦ μας Ἀγώνα. Δηλαδή, πῶς ἄρχισε ἀπὸ τὸ Θεαγένη τὸ Λιβαδᾶ, ποῦ «Δηλίου ἐδεῖτο δύτου», πῶς ἦρθε στὸ Βερναρδάκη, ποῦ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ διάφανα κύματά του λόγιαζες κάτου τὸν ἀμμουδερὸ ἢ φυκιωμένο πάτο, πῶς κατάντησε στὸ Γαβριηλίδη ποῦ μᾶς ἔδειχνε κάπου κάπου παρήγορες ξέρες, καὶ τέλος πῶς ἤρθαμε στὸν Ψυχάρη, στὸν Πάλλη, καὶ στὸν Παλαμᾶ, ποῦ μᾶς ἀφίνουνε καὶ πατοῦμε στεριά.

Ἀπὸ βιβλίο ἀνάγκη δὲν ἔχουμε γιὰ νὰ μελετήσουμε αὐτὸ τὸ ξετύλιγμα. Κάθε λόγιος, θέλεις δημοσιογράφος εἶναι, θέλεις δάσκαλος, δικηγόρος, γιατρός, ἢ καὶ παπᾶς, ἔχει ἀπάνω στὴ γλώσσα του τυπωμένη μιὰ σελίδα τοῦ Γλωσσικοῦ μας Ἀγώνα.

Ἕνα μονάχα παράδειγμα νὰ σοῦ δώσω.

Εἶχα τὴν καλὴ τύχη τὶς προάλλες νἀνταμώσω στὴν Πόλη ἕναν ἀπὸ τοὺς καλοὺς δημοσιογράφους ἐκεῖ. Γνωρίζοντας ὁ φίλος πῶς ἂν καὶ ὀρέσκος ἀπὸ τὸν μπαρμπέρη «μαλλιαρίζω» ὅμως, μοῦ ἄρχισε μιὰ διδαχὴ ποῦ ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸν Κοραῆ καὶ κατέβαινε ὡς τὸ Χατζιδάκι. Μοῦ φάνηκε σὰ νἄτρωγα τὸ χτεσινό μου φαεῖ ξαναζεσταμένο. Καὶ μιὰ μπαγιάτικη σάλτσα ἀπὸ ἑλληνικοῦρες ἀνυπόφερτη. Ἔλεγες κ' ἔγραφε κύριο ἄρθρο ἀπὸ κεῖνα τἀτέλειωτα, τἀπολυτογενικωμένα.

Αὐτὴ εἶταν ἡ πρώτη φάση, (μὲ τὸ συμπάθειο) τοῦ Γλωσσικοῦ ἀγώνα.

Ὅταν, ἀφοῦ φάνηκε πῶς τέλειωσε, τοὔβγαλα ἕνα δυὸ πρόχειρες παρατήρησες ἀπὸ τὸν κοινὸ νοῦ, νὰ ποῦμε, κι ὄχι ἀπὸ βιβλία, φάνηκε σὰ νὰ μὴν τὰ εἶχε στοχαστῆ ὁ φίλος αὐτά, ἐπειδὴ οἱ καθαρολάτρηδες ἀνάμεσά τους τὰ δικά τους μόνο κοπανίζουν, καὶ τὰ ἐνάντια πολὺ σπάνια τὰ διαβάζουν ἢ καὶ τἀκοῦνε. Ἢ κι ἂν τἀκούσουν, εἶναι στρεβλωμένα ἐπίτηδες καὶ μὲ κακὴ πίστη, καθὼς π. χ. τὰ σαλιαρίσματα ποῦ φημίζεται πῶς περιέχει ἡ Μετάφραση τοῦ Βαγγέλιου.

Ζωήρεψε λοιπὸν τότες ὁ φίλος, κι ἀπάνω στὴν ἀγωνία του νὰ βρῇ κάποια ἀπάντηση, τοῦ ξέφευγαν